

عظمت راه طی شده؛

ایران و آمریکا

(از فروپاشی استراتژی‌ها تا رویارویی)

دکتر حمید حبیبی

تقدیم به:

ساحت مقدس سیدالشهدای مقاومت اسلامی سردار

شهید حاج قاسم سلیمانی و شهید ابومهدی

المهندس (ره)

سرساسه	:	حبيبي، حميد، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پديدآور	:	عظمت راه طی شده: ايران و امريكا (از فروپاشی استراتژی‌ها تا رويارویی) / حميد حبيبي.
مشخصات نشر	:	قم: مصباح اندیشه، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهري	:	۲۱۲ ص: ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک	:	۹۷۸ - ۹۹۸۸۷۸ - ۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸
وضعيت فهرست	:	فيا
نویس	:	
يادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۰۳ - ۲۱۲.
موضوع	:	ايران -- روابط خارجي -- ايالات متحده
موضوع	:	ايالات متحده -- روابط خارجي -- ايران
رده‌بندی کنگره	:	DSR ۱۴۸۰
رده‌بندی ديوي	:	۰۸/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۲۱۱۶۰۲

شناسنامه کتاب

عظمت راه طی شده: ايران و امريكا (از فروپاشی استراتژی‌ها تا رويارویی)

مؤلف: دکتر حميد حبيبي / ناشر: مصباح اندیشه / چاپ: احسان
ناظر چاپ: محمدجواد شکارچی / صفحه‌آرا: حسن محسنی
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قطع: رقعی / نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹
قيمت: ۳۵۰۰۰۰ ريال / شابک: ۷ - ۸ - ۹۹۸۸۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸

آدرس و تلفن مرکز پخش:

قم، بلوار غدیر، بعد از دانشگاه قم، مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی (ره)

۰۹۱۲۶۵۲۸۰۲۸

دیباچه

مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از دانشجویان، ۴ نقطه مورد تاکید در بیانیه گام دوم را این گونه بر می شمارند: ۱. «عظمت حادثه‌ی انقلاب». ۲. «عظمت راه طی شده و کارکرد انقلاب تا امروز». ۳. «عظمت چشم‌اندازی که باید به آن برسیم»؛ ۴. «عظمت نقش نیروی جوان متعهد». معظم‌له در ادامه می فرمایند: «این چهار نقطه‌ای است که ما اینجا خواستیم [بیان کنیم]. البته من عرض کردم به اجمال؛ در یک بیانیه نمی‌شود خیلی این چیزها را تفصیل داد - یک کتاب یا دو کتاب باید نوشت - لکن، جا برای تفصیل و فکر و مطالعه و تعمیق این حرف‌ها وجود دارد».^۱

مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی علیه السلام در راستای تحقق منویات

۱. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۸/۳/۱.

فرماندهی معظم کل قوا و همچنین عمل به رسالت اسلامی - انقلابی خطیر خویش پیرامون تربیت مربیان متعهد، انقلابی و کاوشگر، پس از دستور فرمانده محترم کل سپاه و تأکید نماینده محترم ولی فقیه در این نهاد مقدس مبنی بر واکاوی و تشریح و تفصیل بیانیه گام دوم انقلاب، در نخستین قدم، با همکاری دانشگاه جامع امام حسین (ع)، همایش تخصصی مبانی و راهبردهای تحقق بیانیه گام دوم انقلاب را در دهم دیماه یکهزار و سیصد و نود و هشت با حضور پرشور دانشجویان جوان یعنی مصادیق افسران جنگ نرم و استادان فرهیخته یعنی فرماندهان این جبهه راهبردی به عنوان مقدمه همایش بین المللی گام دوم انقلاب؛ الگوی نظام انقلابی تمدن ساز، برگزار نمود.

از جمله مواردی که در حاشیه همایش و در قالب فراخوان از استادان و مدرسان و دانشجویان، مطالبه شد تدوین کتاب و مقاله با محوریت مبانی بیانیه گام دوم بود که خوشبختانه این مهم با استقبال اندیشمندان و پژوهشگران روبرو شد. کتاب حاضر، اثری است که با تلاش محقق ارجمند جناب آقای دکتر حمید حبیبی در همین زمینه تدوین شده است.

مراحل پایانی گردآوری کتاب مصادف شد با ایام شهادت سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی، سردار بی همتایی که حیات پربرکتش نفس های دشمنان را به شماره انداخت و ان شاء الله شهادت سرشار از سعادتش نیز مقدمه اضمحلال کاخ های پوشالی ظلم و استبداد را رقم خواهد زد. بر روح پرفتوح او و هم رزمانش درود می فرستیم و مجموعه آثار این همایش را

خاکسارانه به محضر عظیم شأن پیشکش می نمایم.
بی تردید این آغاز راه است و امیدواریم به فضل و یاری خداوند در
عرصه عمل و اجرایی نمودن منویات فرماندهی کل قوا نیز توفیق رفیق
یارمان باشد که: «و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه انیب».

معاونت پژوهش

مجمع آموزش عالی شهید محلاتی رحمته الله

فهرست مطالب

۱۵	پیش‌گفتار
۱۷	مقدمه
۱۷	عظمت راه طی شده در بیانیه گام دوم
۱۸	۱. عظمت حادثه انقلاب اسلامی
۱۸	۲. عظمت راه طی شده
۲۱	۳. عظمت چشم‌اندازی که باید تحقق یابد
۲۲	۴. عظمت نسل جوان امروز برای تمدن‌سازی
۲۳	تعریف مفاهیم

فصل ۱

انقلاب اسلامی و سیر تحول در استراتژی‌های آمریکا

۳۳	مقدمه
۳۵	ایران کشوری دارای اهمیت استراتژیک

۱. موقعیت جغرافیایی ۳۵
۲. نفت و گاز ۳۸
۳. انقلاب اسلامی ۴۰
- ایران و استراتژی‌های آمریکا قبل از انقلاب اسلامی ۴۴
- شکل‌گیری روابط ایران و آمریکا ۴۴
- استراتژی‌های آمریکا ۴۵
- منافع آمریکا از فروش تسلیحات به ایران ۵۹
- استراتژی‌های آمریکا بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ۶۶
۱. استراتژی حضور مستقیم ۶۶
۲. استراتژی استحاله انقلاب اسلامی ۶۹
۳. استراتژی براندازی ۷۰
۴. استراتژی «جهان یک قطبی» و امنیت یک قطبی در خلیج فارس ۷۴
- استراتژی مهار دو جانبه ۷۷
- ارزیابی و نتیجه ۸۹

فصل ۲

رویارویی ایران و آمریکا؛ راهبردی یا تاکتیکی

- مقدمه ۱۰۷
- تقابل تاکتیکی ۱۰۹

۱۱۵	 تقابل راهبردی
۱۱۵	 الف) مبانی ژئوکالچریک
۱۲۷	 ب) مبانی ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک
۱۴۵	 نتیجه

فصل ۳

پیروزی انقلاب اسلامی و بومی سازی فناوری هسته ای (مطالعه موردی)

۱۶۲	 مقدمه
۱۶۴	 انقلاب اسلامی متغیر اصلی
۱۶۴	 انقلاب اسلامی و تحولات فکری و رفتاری
۱۷۱	 انقلاب اسلامی و تحول در ساختار نظام بین الملل
۱۷۵	 پیروزی انقلاب اسلامی، پیشرفت و توسعه یافتگی (تمدن سازی)
۱۷۶	 فعالیت‌های هسته‌ای ایران قبل از انقلاب اسلامی
۱۷۹	 فناوری هسته‌ای بعد از انقلاب اسلامی
۱۹۱	 ارزیابی و نتیجه فصل
۱۹۵	 استنتاج موضوعی و مفهومی

کتابنامه

۲۰۳	 الف) کتاب‌ها
۲۰۹	 ب) مقالات
۲۱۲	 ج) منابع لاتین

پیش گفتار

می‌توان ادعا نمود گام نخست انقلاب اسلامی شامل دو مرحله شکل‌گیری و تثبیت می‌شود. مرحله شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی نتیجه تولید، تبلیغ و ترویج، نظریه ولایت در غدیر و تجربه مقاومت و مبارزات تاریخی علمای شیعه با نظام سلطه است که پس از تسویرزه کردن مبانی فقهی حکومت اسلامی در دوران غیبت کبری و کسب تجربه از دولت‌های سیاسی شیعه اعم از حکومت‌های زیدیه، آل بویه، صفویه و... توانست حکومت اسلامی را در پرتو انقلاب اسلامی و در ظرف جمهوریت و با محتوای اسلامیت در شرایط سیاسی جهان دوقطبی برپا کند و رقبای خود را به اعتبار منطق عقلانیت دینی با چالش جدی مواجه سازد. این روند با پشت سر گذاشتن مرحله تثبیت نظام سیاسی و نهادینه سازی الگوی ولایت فقیه وارد گام دوم انقلاب اسلامی و مرحله سوم تمدن سازی یعنی گسترش

◀ عظمت راه طی شده: ایران و آمریکا ▶

گردیده است. بیانیه گام دوم انقلاب، به مثابه متنی راهبردی با این هدف منتشر شد که عقلانیت حاصل تجربهٔ چهل سالهٔ نخست انقلاب اسلامی را که به یک سنت تبدیل گردیده به جوان متعهد و انقلابی نسل بعدی منتقل کند. عملیاتی سازی این سند فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی را رقم خواهد زد و انقلاب اسلامی را به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌نفاذ) هست، می‌رساند. این کتاب در صدد است تا گوشه‌ای از عظمت راه طی شده را در سه فصل پیروزی انقلاب اسلامی و سیر تحول در استراتژی‌های آمریکا؛ ایران و آمریکا؛ تقابل راهبردی یا تاکتیکی و سرانجام پیروزی انقلاب اسلامی و فناوری هسته‌ای به عنوان مطالعهٔ موردی به تصویر بکشد.

در پایان از خداوند متعال مسألت دارم اثر حاضر را که با «بضاعهٔ مزجاء و با سرمایهٔ امید به لطف بی پایان ذات بی زوالش به ثمر رسیده است، مورد قبول درگاهش قرار دهد.

پیشاپیش مراتب قدردانی و سپاس خود را از صاحب نظران و دانشورانی که کتاب را مورد نقد و نظر قرار داده و با راهنمایی‌های ارزشمندشان به قوت علمی آن یاری می‌رسانند، ابراز می‌دارم.

حمید حبیبی - بهمن ماه ۱۳۹۸

مقدمه

عظمت راه طی شده در بیانیه گام دوم

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی، با توجه به شرایط کشور در مقطع ورود به چله دوم انقلاب اسلامی، طی بیانیه متقن، مستحکم و راهبردی گام دوم انقلاب اسلامی، یک نهضت روشنگری برای چپستی، چرائی و چگونگی تحقق نظم گفتمان منطقه‌ای و جهانی مقاومت را به جریان انداختند. صاحب متن بیانیه گام دوم، خود در خارج از متن و با مخاطب قرار دادن جمعی از مخاطبان اصلی بیانیه منظورهایشان را از صدور این سند راهبردی مشخص نمودند. رهبری معظم انقلاب اسلامی در دیدار با جمعی از دانشجویان دانشگاه های کشور در ماه مبارک رمضان، در تاریخ ۱۳۹۸/۳/۱، در خصوص بیانیه

مذکور اعلام نمودند؛ هدف و منظور از صدور این بیانیه، ترسیم وضعیت کلی انقلاب در گذشته، حال و آینده با بیان چهار نقطه اصلی و کلیدی است:^۱

۱. عظمت حادثه انقلاب اسلامی

برجسته سازی عظمت اصل حادثه انقلاب اسلامی برای نسل جوان از سوی رهبری معظم انقلاب اسلامی در بیانیه گام دوم، از آن جهت اهمیت بالایی دارد که سعی دشمن بر بی ارزش کردن حادثه انقلاب و ایجاد خدشه در ضرورت آن در مقطع گذشته است. دشمن تلاش می کند با تصویرسازی غلط و منفی از اصل انقلاب در زمان پدید آیی از یک سو، و تطهیر رژیم پهلوی از سوی دیگر، اصل شکل گیری انقلاب اسلامی در ذهن جوانان را یک امر نادرست و کم ارزش جلوه دهد. بنابراین باید جوانان را نسبت به عظمت انقلابی که رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) از آن به عنوان "معجزه قرن" و "انفجار نور" یاد کردند، به صورت اقناع کننده، آگاه کرده و شناخت آنان نسبت به انقلاب را به حقیقت آن نزدیک تر نمود.

۲. عظمت راه طی شده

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی دومین نکته و دومین منظور از صدور بیانیه راه، بیان عظمت راه طی شده در چهل سال گذشته بعد از انقلاب اعلام نمودند. تاکید معظم له بر این نکته، از آن جهت است که دشمن با تلاش گسترده، به دنبال آن است که طی یک جنگ شناختی تمام عیار، با ادراک سازی غلط برای جوانان، نگذارد آنان با عظمت و افتخارات این چهل سال آشنا شوند. تاکید رهبری معظم انقلاب اسلامی بر این نکته مهم که انقلاب اسلامی، تنها انقلابی

است که یک چله پر افتخار را بدون خیانت به آرمان هایش پشت سر گذاشته، بر همین اساس است. بیان دستاوردهای بزرگ با وجود توطئه‌ها و دشمنی‌های فراوان با حفظ اصول و آرمان در این بیانیه، خود یک نهضت روشنگری است. بنابراین در شرایطی که دشمن می‌خواهد کارآمدی نظام دینی را زیر سوال برده و جمهوری اسلامی را در چهل سال گذشته فاقد دستاورد مهم جلوه دهد، دلسوزانی که می‌خواهند با جهاد و مقاومتی حسینی (علیه السلام) و زینبی (سلام الله علیها) به امید آفرینی همت گمارند، باید بتوانند واقعیت‌های چهل سال گذشته را آن‌طور که اتفاق افتاده، بیان کنند. برای نمونه تبیین شود که در مواجهه دو نظم یعنی نظم سلطه (نظام استکباری) و نظم مقاومت، بر اساس شواهد و قرائنی که خود غریبه‌ها اذعان می‌دارند، نظم نخست در مواجهه با چالش‌های فرا رو در حال فرسایش ولی نظم مقاومت در حال برآمدن است. شاخصه‌های برآمدن نظم منطقه‌ای مقاومت را در گام نخست انقلاب اسلامی می‌توان این گونه توصیف نمود:

- تبدیل شدن دکترین عملیات راهبردی تهاجمی رژیم غاصب اسرائیل در مرزهای فیزیکی و هویتی به حالت تدافعی؛

- در حوزه شامات حرکت از همکاری‌های نرم پنهان امنیتی با جبهه مقاومت به همکاری‌های هوشمند (قدرت سخت و نرم) و آشکار؛

- در لبنان تبدیل حزب الله از اقلیت قومی و مذهبی به یک بازیگر مؤثر منطقه‌ای؛

- در عراق تبدیل حرکت تقابل بعثی به همراهی نسبی بر سر

بیرون‌راندن اشغالگران آمریکایی از منطقه؛

- در شبه جزیره حرکت از یک جریان کاملاً فرقه‌ای در یمن به یک جریان و بازیگر مؤثر منطقه‌ای.

امید می رود در گام دوم همین مؤلفه های نظم منطقه‌ای مقاومت به شکل زیر گسترش یابد:

۱. مجبور سازی رژیم غاصب از دکتترین تدافعی به فروپاشی از طریق مقابله مؤثر نامتقارن نرم به جای عملیات های نظامی متقارن به همان شیوه تسلیح بخش دیگر فلسطینی ها در کرانه غربی رود اردن و راهکار مبتنی بر منطق درونی حاکم برخواست جمعیت فلسطینی؛

۲. در حوزه شامات تبدیل دغدغه مقدس عربی به منطق حکمرانی در سوریه با همراه کردن حزب بعث؛

۳. در لبنان و تبدیل شدن حزب الله به نیروی مؤثر در حوزه عربی ؛

۴. در عراق تثبیت نظم متزلزل ساخته شده و انسجام بخشی به میکرو قدرت های نهضتی در قالب هویتی عراق یکپارچه و مؤثر در نظم منطقه‌ای و همراهی در نظم فرمانطقه‌ای مقاومت یعنی تسری نظم مقاومت به شمال آفریقا و همراه نمودن بیش از پیش روسیه و چین و دیگر دولت‌ها و ملت های به ستوه آمده از نظم استکباری .

در این راستا مقاومت هیچگاه در لاک دفاعی گرفتار نمی شود، ادبیاتش ایجابی خواهد بود و مانند نظریه نظام انقلابی، اسلام را برای همه می خواهد. انشاء الله با جذابیت های منحصر به فرد نظم بر آمده مقاومت فاصله تثبیت گام دوم و تثبیت گام سوم نزدیک خواهد بود.

۳. عظمت چشم اندازی که باید تحقق یابد

سومین نکته مورد نظر رهبر حکیم انقلاب اسلامی از صدور بیانیه امیدآفرین گام دوم، برجسته سازی عظمت آن آرمان و هدف والای انقلاب اسلامی و چشم اندازی است که باید با تداوم بخشیدن به راه انقلاب در نهایت تحقق یابد. ایشان تمدن سازی اسلامی را، آن چشم انداز و هدف آرمانی انقلاب اسلامی معرفی کرده و آن را عبارت دیگری برای رسیدن به حیات طیبه می دانند. تمدن سازی اسلامی در واقع، یعنی رسیدن به مرحله ای که اسلام در همه عرصه ها ساری و جاری شود و زمینه های ظهور فراهم گردد. معظم له خطاب به جوانان در فرازی از بیانیه آورده اند: “دهه های آینده، دهه های شما است و شما باید که باید کارآزموده و پرانگیزه از انقلاب خود حراست کنید و آن را هرچه بیشتر به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواحنا فداه) است، نزدیک کنید.”^۲

باید دانست که اصلی ترین دغدغه غرب در عصر حاضر، پدیدآیی و شکل گیری تمدن نوین اسلامی است. از این رو تلاش می کند تا ملت ایران را از تداوم حرکت انقلابی برای تحقق آرمان اصلی انقلاب اسلامی باز دارد. او به درستی دریافته است که با شکل گیری و تحقق تمدن نوین اسلامی، تمدن منحنی غربی به نقطه پایان خط خود خواهد رسید. غرب برای تداوم سلطه خود بر جهان، تلاش می کند القای تعبیری چون مدل خطی توسعه، تمدن خود را به عنوان یک تمدن پیشرو در عصر حاضر حفظ نماید. اصلی ترین کار غرب برای حفظ این تمدن عاری از اخلاق و معنویت، مقابله و مبارزه با ملت تمدن ساز ایران و جریان انقلاب اسلامی است. بنابراین باید با

صحنه آمدن محققان غیرتمند، عظمت این چشم انداز به درستی تبیین شود.

۴. عظمت نسل جوان امروز برای تمدن سازی

چهارمین نکته و منظور از صدور بیانیه را، مقام معظم رهبری در دیدار با مخاطبان اصلی این بیانیه، برجسته سازی عظمت ها، ظرفیت ها و قابلیت ها در کشور برای تمدن سازی، به خصوص عظمت جوانان متعهد و مسئولیت پذیری که در کشور هستند و قابلیت و تمدن سازی اسلامی را در شرایط کنونی و مبتنی بر دستاوردهای چهل ساله انقلاب اسلامی دارند، اعلام می کنند. اهمیت این نکته از آن جهت است که، دشمن در عملیات روانی و جنگ اراده ها، تلاش می کند ملت ایران را در بن بست و با آینده ای مبهم معرفی نماید. تلاش دشمن آن است که تنها راه پیش روی ملت ایران را، دست کشیدن از مقاومت، دست برداشتن از انقلابی گری و سازش با غرب معرفی نماید. در چنین فضایی رهبر معظم انقلاب اسلامی، با صراحت اعلام می دارند؛ هیچ بن بستی وجود ندارد و کلید راه حل تمامی مشکلات در داخل کشور است. بنابراین جامعه علمی باید این ظرفیت ها و توانایی ها را تبیین و برجسته نماید.

در بیانیه گام دوم همچنین «عناصر چهارگانه برای یک حرکت عمومی تمدن ساز» به عنوان یک نقشه راه معرفی گردیده است. چگونگی حرکت برای طی کردن راه باقی مانده تا تحقق آرمان انقلاب اسلامی با توصیه های هفت گانه، علم و پژوهش؛ معنویت و اخلاق؛ اقتصاد؛ عدالت و مبارزه با فساد؛ استقلال و آزادی؛ عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن؛

سبک زندگی، با دقت ترسیم شده است. در واقع رهبر معظم انقلاب اسلامی با صدور این بیانیه در پایان چکله اول انقلاب اسلامی، آن هم با مخاطب قرار دادن جوانان، خواهان شکل گیری یک حرکت گسترده و پر شتاب در امتداد چله اول برای پیمودن راه باقی مانده هستند. ایشان برای پدید آمدن این حرکت عمومی، چهار عنصر را لازم می دانند:

۱. عنصر شناختی و نیاز به بصیرت نسبت به صحنه؛
 ۲. عنصر و عامل جهت گیری و توجه داشتن به چشم انداز که همانا تمدن سازی انقلاب اسلامی است؛
 ۳. عنصر و عامل امید بخشی برای تقویت انگیزه های حرکت ساز؛
 ۴. راه کارهای عملی داشتن برای هر امری و در هر برهه ای از زمان.
- نکته ای که معظم له بر روی آن تاکید دارند، آن است که این عناصر چهارگانه نیاز به تبیین دارد و تبیین این ها هم، نیازمند به یک "ذهن فعال" و "زبان گویا" است. بنابراین با شکل گیری "تهضت روشنگری" بر مبنای "بیانیه گام دوم" باید محققان، سخنوران، رسانه و صاحبان تربیون که دارای ذهن فعال و زبان گویا هستند؛ به صورت جدی احساس مسئولیت کرده و وارد عرصه این جهاد مقدس شوند. نویسنده کتاب حاضر در صدد است تا در این جهاد مقدس به حول و قوه الهی با تبیین بخشی از عظمت راه طی شده - به تعبیر رهبری معظم انقلاب اسلامی - سهمی هرچند ناچیز داشته باشد.

تعریف مفاهیم

انقلاب: استاد شهید مرتضی مطهری، انقلاب را طغیان و عصیان مردم یک

ناحیه یا یک سرزمین علیه نظم حاکم موجود، برای ایجاد نظمی مطلوب می‌دانند.^۳ مفهوم انقلاب در اصطلاح یعنی دگرگونی بنیادی افکار و رفتار فرد و جامعه در جهت نیل به کمال مطلوب که به صورت سریع و نوعاً توأم با خشونت و خونریزی انجام می‌شود^۴

در تعریفی دیگر «انقلاب یک دگرگونی سریع، بنیادین و خشونت‌آمیز داخلی در ارزش‌ها و اسطوره‌های مسلط جامعه، نهادهای سیاسی، ساختار اجتماعی، رهبری، فعالیت‌های حکومتی و سیاست‌های آن است».^۵

انقلاب اسلامی: یعنی احیاء و تعمیق عقاید و احکام اسلامی در افکار و رفتار فرد و جامعه که به صورت سریع و بیشتر توأم با خشونت و خونریزی در جهت نیل به کمال انسانی و قرب الهی انجام می‌شود.^۶

فناوری هسته‌ای: فناوری هسته‌ای، به توانایی تبدیل اورانیوم طبیعی به اورانیوم غنی شده از طریق شکافت اتم‌ها و توانمندی همجوشی اتم‌ها اطلاق می‌شود^۷ غنی‌سازی اورانیوم، فرآیندی است که طی آن درصد ایزوتوپ ۲۳۵ موجود در اورانیوم طبیعی از ۷۱۱ هزارم درصد به سه تا چهار درصد افزایش می‌یابد. اورانیوم طبیعی خود نیز طی فرآیند تصفیه به دست می‌آید.

برای غنی‌سازی اورانیوم، فرآیندهای مختلفی مانند فرآیندهای الکترومغناطیسی، شیمیایی و فتوشیمیایی، پخش گازی، ساخت و نصب سانتریفیوژ، ضرورت دارد. آنچه که سوخت راکتورهای اتمی را تشکیل می‌دهد همین ایزوتوپ ۲۳۵ است.^۸

فناوری هسته‌ای در ایران شامل فرآیند استخراج اورانیوم از معدن ساغند یزد و گچین بندرعباس، تغلیظ و تبدیل به اورانیوم UF6 در اصفهان، غنی

سازی در نظنز، تبدیل به سوخت هسته‌ای در اصفهان، استفاده‌ی سوخت در رآکتور بوشهر، خارج کردن از رآکتور، جداسازی عناصر مختلف و تبدیل آن پس مانده‌ها به گونه‌ای است که بتوان آنها را برای هزاران سال به طور مطمئن و ایمن دفن کرد،^۹ به این فرآیند تبدیل اورانیوم طبیعی به پلوتونیوم pu_{239} در آب سنگین اراک را هم اضافه کرد.

رآکتور اتمی: رآکتور اتمی یک کوره‌ی تولید انرژی است که به جای سوخت ذغال سنگ، مازوت و یا گاز طبیعی، از اورانیوم به صورت سوخت اولیه استفاده می‌کند. رآکتور اتمی، پیل اتمی و کوره‌ی اتمی نیز نامیده می‌شود. در تعریفی دیگر رآکتور اتمی دستگاهی است که برای تولید انرژی اتمی به کار می‌رود.^{۱۰} یک رآکتور اتمی هزار مگاواتی با ۹۰ درصد ظرفیت موجب صرفه‌جویی ۱۳ تا ۱۴ میلیون بشکه نفت در سال می‌شود. همچنین اگر به جای سوخت هسته‌ای، برای تأمین سوخت این نیروگاه هزار مگاواتی از سوخت‌های فسیلی مانند زغال سنگ استفاده شود، هر سال به دو میلیون تن زغال سنگ نیاز است. و اگر ظرفیت هر تریلی ۲۰ تن زغال سنگ باشد، هر سال باید ۱۰۰ هزار تریلی زغال سنگ به سوی نیروگاه اتمی [بوشهر] حمل گردد که به طور متوسط هر روز به ۳۰۰ تریلی زغال سنگ نیاز است. نکته‌ی حائز اهمیت این که سوخت‌های فسیلی تجدید ناپذیرند و محیط را آلوده می‌کنند. ضمن این که با مصرف سوخت هسته‌ای از تولید ۱۵ هزار تن دی اکسید کربن، ۱۱۵۰ تن ذرات معلق در هوا، ۱۳۰ تن گوگرد و ۵۰ تن اکسید نیتروژن جلوگیری می‌شود.^{۱۱}

استراتژی: ^{۱۲} استراتژی طرح مقابله با هر حرکت ممکن بازیگران دیگر

در هر مرحله از بازی است. این تعبیر از استراتژی در نظریه‌بازی‌ها مطرح است.^{۱۳} استراتژی در لغت به فن اداره جنگ، طراحی نقشه برای جنگ، با طرح و نقشه برای نقل و انتقالات ترجمه شده و در اصطلاح عبارت است از: «هنر و علم توسعه و به کارگیری نیروهای سیاسی، اقتصادی فرهنگی و نظامی ملت در جنگ و صلح به منظور تأمین حداکثر پشتیبانی از سیاست ملی به قصد افزایش احتمالات و نتایج مطلوب برای پیروزی و تقلیل احتمالی شکست.»^{۱۴}

در کاربرد نظامی «استراتژیک» مقابل «تاکتیکی» قرار می‌گیرد و «استراتژیک» به طرح کلی نبرد و «تاکتیکی» به موضوعات رزمگاه به اندازه کوچکتر اشاره می‌کند.^{۱۵} استراتژی شیوه کلی برای تحقق دکترین است.

سیاست (خط مشی):^{۱۶} سیاست «به معنی طرح کلی و رؤس مطالب برای اقدام یا برنامه، نظر و عمل سیاسی است. در هر امری، دولتها، سازمان‌ها و یا افراد دارای نظر، برنامه و روش اجرایی ویژه‌ای هستند که از آن به عنوان سیاست یا خط مشی یاد می‌شود. فرایند اخذ تصمیم در مورد یک خط مشی که باید در آتیه پی‌گیری شود و مورد عمل قرار گیرد را سیاستگذاری» گویند.^{۱۷}

تاکتیک:^{۱۸} به روش‌هایی گفته می‌شود که به وسیله آن استراتژی به اجرا در می‌آید، تا به هدف‌های مورد نظر برسد. تاکتیک جزئی از استراتژی و در خدمت آن است. استراتژی یک هدف کلی است که در دراز مدت قابل دسترسی است در حالی که تاکتیک در کوتاه مدت تحقق می‌یابد.^{۱۹ و ۲۰}

از آنجا که تاکتیک در کنار بحث استراتژی بیشتر قابل فهم است و در

کنار هم بیشتر تعریف می‌شوند.

«بولو»^{۲۱} بر این باور است که استراتژی علم تحرکاتی است که خارج از دید دشمن انجام می‌شود و تاکتیک علم تحرکاتی است که در مقابل دید دشمن انجام می‌شود.^{۲۲}

تاکتیک نیز مانند استراتژی دچار تحول مفهومی شده و از حوزه‌های نظامی، به عرصه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... کشانده شده و مستعمل شده است. تاکتیک نسبت به استراتژی و یا دکتترین از انعطاف پذیری بسیار بالایی برخوردار است و حتی گاه صبغه فریب دشمنان را دارد. تاکتیک مسائل مربوط به «صف» را پوشش می‌دهد و برای نیروهای عمل کننده در این حیطه مقرر شده است.

تاکتیک در خدمت دکتترین، سیاستگذاران و استراتژی است نه بالعکس، به گونه‌ای که سیر پنج گانه‌ای (هدف - دکتترین - استراتژی - سیاستگذاری - تاکتیک) را شامل می‌شود.^{۲۳}

راهبرد: از نظر لغوی به «فن اداره عملیات جنگی، دانش راهبردی عملیات جنگی و سوق الجیش» اطلاق می‌شود و معنای اصطلاحی آن عبارت است از علم ایجاد هماهنگی بین طرح‌های سیاسی، اقتصادی و نظامی در سطح دولت و یا بین چند دولت یا به کار گرفتن کلیه امکانات جهت دستیابی به هدف‌های نظامی انجام می‌شود.^{۲۴}

راهبرد معنای فارسی واژه استراتژی است، اما در اغلب فرهنگ‌های سیاسی از واژه استراتژی به جای راهبرد استفاده شده است.